

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESITŐJE.**Megjelen havonként egyszer.**

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.Felelős szerkesztő: **SELIGMAN ELEÁZÁR.**

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak **Schwarz Mór**
egyleti pénztárnokhoz
(gyár-utca 3. szám) küldendők
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
országos tanító-egylet.

Előfizetési ár:

nem tagok számára egész évre 1 frt.

Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

**Mit kellene tennünk, hogy az összes hazai zsidótanítókat
csatlakozásra bírjuk.****I**

A bubánat és keserv vegyes érzete támad bennem, valahányszor a magyar izr. országos tanító-egylet által kiadott „Értesítő“-nek egyik másik száma kezeim közé kerül; bubánat és keserv, mert e lapnak minden betűje igazolja a feltevést, miként zsidótanítókra gondolt boldogult Eötvösünk akkor, mikor valahol mondá: hogy „vannak emberek, kiket a sors szenvedni teremtett, miként bizonyos növényeknél a langy nyári eső s a nap meleg sugara csak a keserüséget növeli, mely első napokban bennök rejtőzik: úgy vannak keblek, melyekben még az, mi másokat boldogitana, csak azért közelit, hogy szenvedéseiket növelje.

Mit hozott nekünk zsidótanítóknak alkotmányos szabadságunk helyreállítása, a hitközségeknek önkormányzati alapra fektetett rendelkezési joga?

A szabadság, az önkormányzat, az alkotmányos élet megén tündöklő eme két ragyogó csillag, csak azért tűnt fel, hogy szenvedéseinket növelje.

Azonban a kesergés mit sem használ, nem férfiakhoz illő dolog. Tett az idő mértéke. Mit is használna oly dolgokkal vesződni, melyek hasonlítanak a Tartarus elkárhozottjaiéhoz, kik mindig egy tengelyen forgó kereken fonnak, mindig ide-oda mennek ugyanazon fáradságos uton visszagördülő kő után. Egészen más dolgot akarunk mi végezni. De mit?

Hol van a kiindulási pont, mely a fényben tündöklő cél szentélyeibe vezetne?

A kiindulási pont csakis a hazában működő bajtársak egy testté való tömörülésében keresendő. Ha mindnyájan mint egységes, szorosán egymáshoz kapcsolt egész jelenünk meg: akkor állhatatos, rendithetlen alapon állunk, akkor eltompulnak a nyilak, melyeket a félremagyarázott autonómia, az önkény és községi onnipotencia irányoz ellenünk, — míg a tanító önmagában, különválva az összeségtől, melyhez hivatása által kapcsolva van, csak töredék, tökéletlen, hiányos valami. Testvéri egyesülés és odaadás virulást, különválás súlyedést és bomlást okoz. Ugyám; de mit tegyünk, hogy e rég elismert, a mindennapi élet által valóknak szentesített elvek érvényesítését a jámbor ohajok kopár mezejéből kitépve, a tett termékeny talajába ültessük? Mit kellene tenni, hogy az összes hazai zsidótanítókat csatlakozásra birjuk?

E lapok t. szerkesztője által felvetett, épen e kérdést választám cikksorozatom tárgyául, és, ha a — szerény véleményem szerint leghelyesebben augusztusban, az egyetemes tanitógyűlés ideje alatt tartandó közgyűlés alkalmával más, illetékesebb egyéniség, e kérdés előadására nem ajánlkozik: úgy ezen szerepet is szívesen magamra vállalom.

Mondom, mit tegyünk, hogy végre valahára egységes és egyetértő testületté tömörüljünk? Szerény véleményem szerint a jelzett cél elérésére szolgálna:

1. Az „Értesítő“ további fentartása és — ha lehet — havonkénti kétszeri megjelenése. E lap kapocs, mely az egyest az összességhez fűzi, levél, mely az egyest az összeség iránti anyagi és szellemi tartozásának lerovására inti. Azt szokták ugyan mondani, hogy a jónak nem kell, a rosznak pedig nem használ a levél; de én úgy tapasztaltam, hogy ha látjuk, mit mivelnek mások, mikép buzgolkodnak az egylet apostolai a tagok érdekeiért, ha látjuk azt a tüzet és lelkesedést, melylyel egyesek ügyét felkarolják: lehetetlen, hogy a lethargiai posványából ki ne rántasunk; a példa vonz. A lapnak szózata igazán a harangszóhoz hasonlít. Miként ugyanis a harang kongása egyiket imára, másikat éhségére, ismét egyiket a halálra, másikat tűzveszélyre, vagy végre egy harmadikat órájának igazítására emlékezteti: úgy az „Értesítő“ riadói egyiket buzgó epekedésekre, másokat nyomorára és bizonytalan jövőjére, kit a halál rémképeire, kit pedig ingatag állásának veszélyeire inti. Igaz, vannak olyanok is, kik a legőszintébb törekvés sugallta töprenkedések hallatára órájuk után néznek; hisz ők roppant tudákosságuk hulladékaiból tengődhetnek; mit törődnek ők a világgal, a világ ezer bajával, súlyedjen, ki a hullámmal nem bír, mely vesztével fenyegeti a szegény hajóst.

A lapot tehát minden áron fenn kell tartani. Hanem azután tisztelet becsület a tapintatossággal párosult, higgadt, férfias komolyságról tanuskodó szerkesztésnek, legyen „Értesítő“ a szó legszorosabb értelmében. Hozza értésére a tanítóknak, hol mi történt mint eddig, ugy ezentul is; hozza a pályázatokat sorrendben a „Pester Lloyd“ hirdetési földabrosza után. Önök budapesti testvérek nagyon jószivüek. Tudtommal valaki az egyesület ellen nagyon vétkezett, csak attól remegtem, hogy az egyesület közlönyében közzé teendik, nem tették, pedig kis pártfegyelem nem ártana. A községek irányában is tullágyak *) önök budapesti uraim, pedig mint bölcseink egyike helyesen mondja: „A szabadság egy szikrája szülemlett az ellentétes szolgaság összeütközéséből.“ Nem kell nekünk vidéki tanítóknak lap, mely oktatással foglalkozik, mely tanítási elveket hoz; mert bár sokképen lehet illusztrálni a különbséget a tövis és a gyümölcs, a szó és a tett között; de annyi áll, hogy az elmélet a gyakorlathoz képest az, a mi a sodaviz a champagnihoz. Meg van pezsgése, de nincs lényege vagy zamatja.

Schön Bernát.

A vallás tanítása az izr. népiskolában, s még valami.

„Nagy előmenetelére volt a reformált hitfelekezetnek az is, hogy annak tanítói 1545-ben Erdődön számosan összegyűlvén, a vallás ügyét 12. cikkelyben meghatározták, s az által a tanításban nagyobb egységet alkotván, felekezeteket külsőképp is megállapították.
Horváth Mihály.

A mély gondolkodó historikus és bölcész oly sokat mond emlitem jeligében, hogy éppenséggel nem vehető fitogtatásnak, ha jelen cikkem homlokára tűzöm, vagy rövid értekezésem Ariadne fonalát képezi . . .

Ariadne fonalát képezi, mert a vallás tanítása terén mi izraelita nép-tanítók oly távol vagyunk legalább is az összhangzatos, egységes tantervtől, mint az 1545-ik év az 1877-iktől.

S mi, vagy ki ezen zürzavarnak oka: elmondom. Nem örömet szelöltetem ugyan, de én olyan vörös nadrágu, vagy hogy a francziával szóljak, nadrágnélküli ember vagyok, ki eszemnek soha sem engedem azon örömet, hogy az igazság felett, ennek elhallgatása által győzedelmeskedjék. Elmondom, mert csak ott várhatjuk a romlásnak indult szervezet megjavítását, hol a bonczkést kérlelhetetlen szigorral használjuk, bármennyire is nyögjön, vagy kiabáljon az a beteg.

Tudtommal érd. tanárom Deutsch Henrik ur még a szegedi tanítógyűlésen tartotta szellemdus értekezését a vallástanításról, az egységes tanterv elérését czélozván; de azt is tudom, hogy még máig sem alkalmaztatott gyakorlatban, papjaink 99%-a sokkal inkább ragaszkodik a holt betűhöz,

*) Mi a községek ellen felmerülő panaszokat hiven regisztráljuk, ha értésünkre esnek és nincs példa rá, hogy valamit elpalástoltunk volna. Teszszük pedig azért, hogy az iskolai hatóságok lapunk utján értesüljenek — nyomoruságunkról. Ön is be fogja azt látui, ha lapunkat rendszeren és nem akkor fogja olvasni, „ha egyik másik száma“ kezei közé kerül. Becses közreműködését örömmel elvárjuk. Szerk.

sokkal inkább érti községét a megszokott. éppenséggel nem rögös uton terelgetni, mint a jámbor nyáját, semhogy pietismusa hírnevét fenyegető reformművekre adja fejét, legyenek azok bár oly ártatlanok, mint az izr. orsz. tanító-egylet által szerkesztett jeles inakönyvek használhatóságának engedélye. Hol van a tanférfiu, ki nemes haragra ne kelne. midőn meggondolja, hogy teljesen magyar ajku gyermekeink a bibliát annyi idő. pénz és jellemvesztegetéssel németre fordítani kénytelenek csupán azért. mert a „Rebn” magyarul beszélni nem tud, a vizsgánál pedig mutatni akarja, mily fölséges pädagogus, mily mesterségesen érti a „tanító fölülvizsgálását”. Szomorú s majdnem általános állapotok ezek. melyek felekezetünk süllyedését az átkos szakadás nélkül is eléggé illusztrálják. Jaj annak a kornak, hol az ignorantia az arrogantiával párosulva a haladás és felvilágodottság forgó, sebesen rohanó kerekét megállithatja! Ki figyelemmel kíséri a tanügyet, mit szól ahhoz, ha izr. tanító, hogy miglen a tiszántuli reform. eszésségben valóságos tollharcz fejlődött ki, mert az ottani orthodox elem a Gibeon-féle historiák tanítását meghagyta s a vallásoktatás keretébe felvenni rendelte, az izr. népiskolában a Dinah-féle erkölcsnemesítő történeeskék par force adatnak elő, elhallgatva Tamar asszony-néném vadregényes kalandját! Köszönet tehát szerkesztő urnak, hogy a megtartandó közgyűlésre ezen tárgyat az izr. néptanítók különös figyelmébe ajánlja.

Sokat, igen sokat mondhatnék még. de szándékosan máskorra hagyom, oly alkalomra, midőn bővebben. világosabban és kevesebb fáradsággal közölhető az eszme.

Czikkem azonban nemcsak töredékes, de egyoldalú is lenne. ha esékély véleményemnek nem adnék kifejezést már most az iránt, mikép kell ezen abnormalis helyzeten segíteni. Mi izr. tanítók. kiknek egyik főfeladatunk a magyar szó általános meghonosítása felekezetünk legnagyobb részében. nem hárithatjuk el magunkról azon kötelességet. hogy ott, hol vagy a község elég liberalis, vagy a tannyelv csakugyan magyar, a szentírás, oly sok oknál fogva magyarra fordittassék, ha némelyek — elég tévesen — ebben az autonomia megszorítását látnák is. (Jól megfontoltam, mit írok; kérem az érzékenységet szegre akasztani, kinek nem inge. ne vegye magára.)

Eddig hatalmas fegyver volt sokak kezében a körülmény, hogy azzal álltak elő: hiszen nincs is magyarra fordított alkalmas szöveg, hogyan akarjátok tehát, hogy az uttörők hálátlan és sokszor ezélhoz nem vezető fordítására bizzuk gyermekeinket és iskolánkat. És némileg igazuk is van.

A Károlyiféle fordítás elavult. nem nekünk való. Ballagi még a különben jelesen fordított újabb kiadásnál maga is elismeri, hogy több kifejezést Károlyitól átvett. mert a reform. vallásbelieknek már vérébe ment át. mi szintén alkalmatlanná teszi bibliáját részünkre. A Kohn és consortesféle fordítás iránygyakorlatnak sem járja meg s így a tanítónak maga esze után kell járni, mit nem találok helyén valónak. Az iroda a magyar nemzet hátláját rég biztosithatta volna magának, ha nem tartotta volna méltóságán alólinak az elemi tanügy felvirágoztatását, vagy legalább felkarolását támogatását. mert ott nagyon problematikus érdemnek tekintem, ha egy pár tuczat tanítójával is csere-berét üzni szerető községet évenként ennyi vagy annyi 100 frtban részesít. A tanítóegylet pedig nagyszerűen bizonyítaná be létjogát, ha oly öt férfit szemelne ki, kik a Zunzféle kiadás módjára a bibliát magyarra lefordítani nemcsak elvállalnák, de ebbeli kötelezettségöknek, megfelelő honorarium mellett, egy év alatt eleget tenni is képesek. Az irodának alkalma nyílnék ily módon, nemcsak a tulajdonjog átengedése által a tanítóegyletnek szép jövedelem forrást nyitni, de mindenek előtt, hazafiaságát, mit kétségbe nem vonok, fényesen bebizonyítani. Elfelejtém megjegyezni, hogy a terhes munka tiszteletdíjját az irodának kellene nagylelkűen meg-

szavazni, miután az egyesület sokkal szegényebb, semhogya ily vállalatba becsátkozhatnék. A nyelv szellemébe hatni s mégis úgy, hogy a magyar tőszó, képzések és ragok az eredetinek megfelelőjenek, de e mellett az egész a gyermeknek és felnőttnek élvezhetővé válják, ily mestermű bizony csak óvatos pedagógusok tollából kerülhet ki. Azért időztem e tárgynál, hogy az óvatosság szükségességét, ha netán a dologból lenne valami, kimutassam, habár egyesületünk vezérférfiaiban én teljesen bizom. Ha érésnek indul az eszme, több szükséges módozat kifejtésével szolgálni fogok.

Braun Jónás,
polgári-iskola tanító.

Gyülesezünk-e?

Hatalmas erő rejlik a társulás eszméjében; összegyűjti tömör egészbe az egyes szétforgácsolt erőket s egy közös célnak alávetvén valóságos csudákat művel. Parányok képezik a nagy égitesteket, cseppekből áll a nagy világtenger, krajczár krajczárhoz téve eredményezi a nemzet tőkét, mely vasutakat épít, armadákat felfegyverez, országos intézeteket és intézményeket létesít. Eszme eszméhez csatlakozik s közvéleményt teremt, mely törvényeket bont és jobbakat, üdvösebbeket állít azok helyébe. S bárhová tekintünk, azt tapasztaljuk, hogy a társadalom minden rétegében az associatio eszméje tért hódít magának; mert az egységben van az erő.

Az orsz. izr. tanítóegyesület korunk ezen kiváló eszméjének szinte hódol, midőn egy nemes cél tűzött ki magának. t. i. összeegyesíteni az izraelita felekezeti tanítókat egy közös cél köré. s ez: a felekezeti tanoda a kor színvonalára való emelése s a tanítók társadalmi s hivatali állásának biztosítása.

Ha a magyar izraelita tanító kar helyzete oda fejlődött volna, hol más felekezetbeli tanítótársainké jelenleg van, azt mondanók, törekedjünk kiki saját hivatása körében odahatni, hogy a szellemi munka több becsülésben, munkásai jobb díjazásban részesüljenek. Az egyetemes tanítói kar állapotának javulásában kinek-kinek kijut saját kis osztályrésze is. De vajon igazán a paritás színvonalán állunk-e más felekezeti tanítókhöz képest, s nem maradt-e számunkra semmi kívánni valónk? Vagy éppen odajutottunk, hogy még csak mindent kell ohajtanunk, mi legvitalisabb életérdekeinket érinti? erre legilletékesebb feleletet a folyó 1877-iki egyetemes izraelita tanítógyűlés lesz hivatva adni. Az országos izr. tanítóegyesület nem egyszer volt már azon kényszerű helyzetben, hogy az izr. felekezeti tanítóság ügyében szót emeljen; s ha e közbenlépése nem maradt siker nélkül, vannak bizonyos határok, melyeken túl az egyesület nem mehet. Csak az egyetemes tanítói gyűlés van hivatva arra, hogy a felekezeti tanügy és a tanítók helyzetének hű képét ecsetelje; s ha e kép véletlenül nagyon is sötét találna lenni, csak az irányadó körökön mulik, hogy más alkalommal világosabb színeket adjanak hozzá.

Az egyetemes gyűlésnek alkalma leend még egy másik fontos kérdéssel foglalkozni. A legutóbbi ministeri kimutatás a hazai tanügy állapotról több becses adat közt felemlíti, hogy a magyarhoni tetteleg működő 17,000 és néhány száz elemi tanító közül 8000 vétetett fel a nyugdíjintézménybe. Ez szép szám; de önkénytelenül felmerül azon kérdés, miért maradt ki ezen jótéteményből az összes tanítók nagyobb fele? és közel áll azon aggodalom, hogy az izr. tanítók teljes contingenssel járultak ezen számhoz.

Itt okvetlenül mulasztás történt: vagy a törvény intézkedése nem elég szabatos, vagy a tanítók annyira ellenzik nyugdíjaztatásukat, hogy azokat

par force bele kell ugrasztani, vagy pedig minden törekvés a községek indolentiáján szenved hajótörést. E kérdés tisztázásához, amennyire az izr. tanitóságnak e részbeni szenvedőleges szerepe jutott — az egyetemes gyűlés szinte járulhat, és a hazai tanügy élén álló minister ur ő excellenciájának eddigi magatartásáról ítélve, hisszük és reméljük, hogy nem eredménytelenül.

St.

Egy indítvány.

A congressus, amint azt annak szentesített szabályzataiban is olvashatjuk, minden vitatkozás és a már akkor erős állást foglalt pártok minden ellenvetése nélkül megszavazott az izr. országos tanítók nyugdíjaztatására évenként 5000 forintot az izr. orsz. iskolaalapból; hogy az a tekintetes iroda által eddig nem foganatosított, annak egyedüli oka, hogy egy tökéletes önálló izr. országos tanítónyugdíjintézet szerveztetését óhajtotta és tervezte, melynek foganatosításához lelkesen is fogott, de részint a községek közömbössége nagyobb részt pedig a ministeri rendelet által, mely a zsidótanítóknak az országos tanító-nyugdíjintézethez való csatlakozását parancsolja, föl kelle ezen nemes céljával hagynia. De azért ami igényeink ezen a congressus által számunkra kiszabott összegre semmi esetre meg nem szünhettek. Tehát tegyünk ez ügyben valamit. Kérje föl az izr. orsz. tanítóegylet tekintetes központi választmánya a tekintetes izr. orsz. irodát, hogy tegye folyóvá az 1869 óta járó évenkénti 5000 forintot 6%-kal együtt, mely összeg már is 42.000 forintra rug. és munkáljon ki egyetértve a tekintetes irodával tervet, vagy talán lehetne a már szentesített izr. tanítónyugdíjaztatási szabályzatot átváltoztatva alkalmazni, miszerint ezen összeggel a hozzájárandó évenkénti 5000 forinttal együtt az izr. iskolaalapból egy izr. tanítóipót-nyugdíjintézetet alakíthassunk, mely pótléket szolgáltatson rokkant és munkaképtelen lett kartársainknak az országos tanító-nyugdíjintézet által csak a legszűkebbre kimért nyugalom filléreihez.

A tekintetes iroda jó szándékát és hajlamát a tanitóság irányában ismervén, nem kétkedem, hogy egy perezig is haboznék ezen az izr. tanitóságra életkérdéses ügybeni kegyes támogatásával annyival kevésbé, minthogy tudjuk, mennyire pártolja a tanitási ügyet és hogy mindig azon fáradozott, ha már a jelenben rajtuk nem segíthetett, legalább jövőnket némileg biztosíthatni. A nagyméltóságú minister urtól pedig föl sem tehető, hogy ő ezen az államnak semmi költségébe nem kerülő intézményt nem pártolná, hogy ez által a nyomor és inségnek kitett szájalomra méltó zsidótanitóságon némileg segítve legyen.

Egy alkalommal, midőn városunk szeretett orsz. képviselője, a nevelés és tanítás ismert barátja, a nagy hazafi, nagyságos Csengery Antal köztünk időzött és mi helybeli izr. tanítók nála tisztelegvén, az izr. tanító-nyugdíjintézetet szőnyegre hozók, tolmácsoltuk óhajunkat, miszerint érdekünkben volna, ha a magas kormány izr. orsz. tanító-nyugdíjintézetünket pártolná, minthogy ez a congressusi szabályzat szerint az iskolaalapból évenkénti 5000 forinttal subventionálva, képes volna bennünket teljes évi fizetésünkre biztosítani. Ő azt jegyzé meg, hogy akár lesz izr. felekezeti nyugdíjintézet, akár általános orsz. nyugdíjintézet, ezen évenként megszavazott 5000 forintra az izr. tanítók mindig igényt tarthatnak, hogy az az ő számukra fordíttassék; sőt ismert szivességénél fogva késznek nyilatkozott, a nagyméltóságú minister urat szükség esetén ezen az izr. tanítók méltányos követelése érdekében akár mikor nyilvánosan interpellálni.

Föl tehát! ti lelkes ügyvezetőink, értekezettek ezen ránk nézve fontos életkérdéses ügy érdekében a tekintetes izr. orsz. irodával, dolgoztassá-

tok ki a pótnyugdíjintézet szabályzatait és hivatok egybe ezek elfogadására egy közgyűlést és legyetek biztosítva, hogy a sors által annyira üldözött, szegény elhagyott tanítók áldása fog benneteket kísérni és fáradságos munkátokat a legjobb sikerrel koronázni.

N.-Kanizsán, 1877. február hóban.

Boronkay Károly.

Levelezés.

Liptó-Szent-Miklós, február hó 20-án.

Tekintetes szerkesztő ur!

Nem irási viszketegségből felkérem tek. szerkesztő urat e sorok közlésére. hanem tudatni akarom Magyarország néptanítóival, hogy van hazánkban zsidóközség, mely autonomiája daczára*) nagylelkű tud lenni szegény néptanítói irányában.

Folyó hó 8-án ment végbe a két részre oszlott községünk egyesülése. Az ósdiak végre belátták, hogy huhogásuk csak süket fülekre talál, lassankint elpártolnak tőlök és a község hivatalnokai nyakukon maradnának, kiknek, hogy éhen ne haljanak fizetni is kellett volna, úgy 5—6-an visszahúzódtak oduikba, és kiegyezkedni engedték (t. i. kényszerből) a fiatalabbakat. Községünk átlátván kétségbeesett helyzetöket, ezt saját előnyére nem zsákmányolta ki, hanem nagylelkűen elrendelte 2 néptanítóinak egész évre járó díjait kitizetni, mondván, a szegény családok ne szenvedjenek és éhezzenek, midőn községük kénytelen volt feloszlani. És így nálunk most ismét csak egy község van, vajjon tartós lesz-e a béke, azt nem tudjuk, de kívánatos volna, ha hazánk többi, a vallás fanatismusától pártra szakadt községei úgy az egyesülés, mint a tanító iránti magatartásban, követné derék községünk példáját!

Steier Izidor,
néptanító.

Heves, február hó.

Az „Értesítő“ 2. számában a jövő közgyűlés megtartása ügyét találjuk megpendítve t. szerkesztő urtól, s nagyon helyesen tette, hogy a megtartás „idejét“ nyílt kérdésnek hagyta, hogy a vidéki tagok véleményüket adhassák. A lap terjedelméhez képest tehát röviden; de mindenki szóljon. — A törvény értelmében jul.—aug.-ban kellene ugyan szünidőt tartani; de vajon hány izr. tanító a vidéken tarthatja meg akkor a szünidőt?! Bizony csak nagyon kevesen. Az egylet érdekében pedig kell, de szükséges is, hogy minél többen vegyenek részt a közgyűlésen; véleményem szerint tehát célszerűbb, ha a közgyűlés a „szukkoth“ ünnepek alatt tartatnék meg.

Neufeld G. kartárs urtól megpendített eszme is a közgyűlés tárgyai közzé sorolandó volna, mert e b. lap hasábjában oly kimerítően, mint ezen fontos ügy kívánja, tárgyalni nem igen lehet. Mindamellet nem kell elmulasztanunk amennyire csak lehet — addig is — e b. lapban megbeszélni.

Végre bátorkodom következőket kérdezni. Mit tegyen vagy tehet a tanító, ha a község maig sem járult (habár törv.) hozzá az orsz. tanítónyug-

*] Rendezetlen viszonyaink egész eszmezavart idéztek elő az autonomia fogalom körül. A mi ma hitközségeinkben mutatkozik, az nem autonomia, hanem önkény és féktelenség. Ha a t. levelező tudni akarja mi az autonomia, akkor csak tessék a protestans egyházba betekinteni, ott látni fog rendet és szilárd állapotokat a kormány minden közbejárásának egész kizárásával. Ilyen autonomiát létesíteni minden felvilágosodott zsidó törekvése, és kik hiúsították ezt meg, csak nagyon ismeretes és szomorú historia.

Szerk.

intézethez? Mit tegyen oly tanító, ki a szünidőt nem tarthatja jul.—aug-ban és oly községtől nyer kinevezést, hol szeptemberben kezdődik már az új tanév, amidőn itt a tanév le sem járt?

Goldberg Maier.

A nyugdíjalaphoz való befizetést a törvény követeli és a kir. tanfelügyelők első sorban vannak hivatva a fölött örködni. hogy a községek ebbeli kötelességöknek megfeleljenek.

Szerk.

A magyar izraelita országos tanítóegylet, alapszabályai.

Három dolgon áll a világ:
a thorán, az isteni tiszteleten
és a felebaráti szereteten.

I. Az egylet neve.

1. §. Az egylet neve: „Magyar izraelita országos tanító-egylet“.

II. Az egylet célja.

2. §. Az egylet feladata:

- a) Rendes tagjait, illetőleg azok özvegyeit s árváit, a mennyire lehetséges, anyagilag s erkölcsileg gyámolítani.
- b) A héber nyelvi s egyéb vallásbeli tantárgyak czélszerű oktatási módjának megállapítását, a fenálló országos törvények körén belül, létrehozni, a tanítói rendhez tartozók kiképeztetését, szóval a honi izr. iskolák felvirágzását előmozdítani.
- c) Derék tanítók ajánlása, érdekükben való ajánlási közbenjárás — a mennyire lehetséges — s. t. eff.

III. Eszközök az egylet céljainak elérésére.

3. §. a) Rendes tagok évi járuléka;
b) az egylet alaptőkéjének kamatai;
c) az egylet által kiadandó iratok s évkönyvek tiszta jövedelme;
d) nemeslelkű iskola- és tanítóbarátok adakozásai s hagyományai.

IV. Az egylet tagjai és azoknak kötelességei.

4. §. Az egylet áll:
a) rendes tagokból;
b) alapító tagokból;
c) pártoló tagokból és
d) tiszteletbeli tagokból.

5. §. Szent István korona országában működő minden okleveles tanító s tanítónő, az egylet rendes tagja lehet, és köteles minden tag a felvételnél 2 frtot mint beiratási díjat s évenként 4 frtnyi járulékot fizetni, mely évijárulék azonban 2 részletben is fizethető be.

6. §. A ki az egyleti tőkéhez egyszermindenkorra legalább is 50. o. é. forinttal járul, az alapító tag; aki az egyletet 5 éven át legalább 5 frttali segélyben részesíti, az pártoló tag; aki a tanítóegylet körül különös érdemeket szerez magának, valamint az is, aki a közjólét előmozdítása, vagy emberszerető törekvések által kitünteti magát, tiszteletbeli taggá választható meg.

V. Az egyleti tagok jogai.

7. §. 1. Minden rendes, alapító s pártoló tag a közgyűlésben részt vehet s ugy választási, mint választatási joggal bír.

2. A rendes tagoknak a következő anyagi segélyezések engedélyeztetnek :

a) Betegségi segélyezések. Megbetegedés esetén, ha az egylet 100 rendes tagot számít, 6 héten át hetenként 4 frtot kap. Ezen idő lefolyása után a választmányra bízatik, a megbetegedett tagot, a fenforgó szükséghez mérten, tovább is belátása szerint segélyezni.

b) Rendkívüli segélyezések, mint: gyógyfürdő használására st. eff.

Rendkívüli esetekben 20 frtot kap a rendes tag, ha az egylet 100 rendes tagot számít, mely összeg azonban minden 100-on felüli 50 tag után 6 frttal egészen 60 frt maximumig növekszik.

c) Végadomány. Hivatalosan bebizonyult munkaképtelenné válás esetén 60 frtot kap a rendes tag, ha az egylet 100 rendes tagot számít és minden 100-on felüli 50 tag után 30 frttal többet — egész 250 forint maximumig.

d) Özvegyek és árvák jutaléka. Az egylet rendes tagja meghalálózása esetén, annak özvegye, illetőleg gyámtalan gyermekei, ha az egylet 100 rendes tagot számít, egyszermindenkorra 100 frtnyi átalányt nyernek az egylet pénztárából. A rendes tagok szaporodása esetén pedig, minden további 50 tag után 30 frttal növekedik a fizetendő átalány is; 200 frton azonban sohasem haladhat ezen segélyezés felül.

Ha az egylet 100 rendes tagnál kevesebbet számítna, akkor a választmány az a) b) c) és d) alatt felsorolt segélyezéseket is az egylet tagjainak számához aránylag lejjebb szállithatja.

e) Kölcsön. Rendes tagok, kik egy, a községi előjáróság által aláírt hitelesített okmánynyal végleges alkalmazásukat bebizonyíthatják, évi fizetésökhöz aránylag, a választmány belátása szerint 100 frtig terjedő kölcsönt nyerhetnek a következő feltételek alatt:

A) A kölcsönzött összeget legfőlebb 12 havirészletben 6%-al együtt visszafizetni — s pedig bérmentve beküldeni — köteles.

B) Az egylet biztosítására, a kölcsön veendő összegről kiállított váltónak még két biztos kezes által el kell fogadtatnia.

3. Az alapító és pártoló tagoknak jogában áll, tanítók özvegyeit s árváit rendkívüli segélyeztetés végett ajánlani.

8. §. Azon rendes tagok, kik az 50. életévet meghaladván lépnek az egyletbe, csak a 7. §. a) és b) pontjai alatt felhozott javadalmakra tarthatnak igényt; munkaképtelenné válás esetén — tekintet nélkül az egylet tagjainak számára — végadomány fejében, csupán 100 frtot kapnak. A 7. §. d) pontjában foglalt határozat ezen tagoknál nem alkalmaztatik.

VI. Jogok elvesztése.

9. §. Aki kétszeri, írásbelien történt megintés daczára az évi járulékot be nem fizeti, az nem tekinthető többé az egylet tagjának és valamennyi jogát elveszti, valamint a már befizetett járulékok visszatérítését nem igényelheti. Rendkívüli esetekben azonban a választmány — a netaláni mostoha körülmények tekintetbe vételével — további 6 hónapig terjedő várakozást engedélyezhet.

10. §. Egy az egyletből kilépett tag, ha netalán ismét belépni akarna, ujon belépő tagnak tekintetik. Azon rendes tagok, kik időközben a tanítói hivatalt valamely más foglalatossággal felcserélik, valamint azok is, kik Magyarországon kívül telepednek le, megszűnnek az egylet tagjai lenni.*

VII. Az egylet igazgatása.

11. §. Az egylet igazgatósága 1 elnök, 2 alelnök, 1 titkár, 1 pénztárnok, 2 ellenőr és 41 választmányi tagból áll, mely utóbbi számnak legalább is fele tanítókból álljon.

12. §. Az elnök, alelnök, minden tisztviselő s 15 választmányi tag a központi választmányt képezik, melynek tagjai Budapesten lakhatnak.

13. §. Az elnök az egyesület ügyeit vezeti, a választmány egyetértésével a közgyűlést egybehívja s elnököl is abban; az alapszabályok, valamint a közgyűlési határozatok foganatosításáért kezeskedik s ezeknek végrehajtása felől a felelősséget magára vállalja. A titkárral együtt végezi a levelezést; az ellenőrökkel együtt átnézi az egyesület számadásait és köteles időről időre az igazgató tagok jelenlétében a pénztár állapotát megvizsgálni; a választmányi ülések és bizottsági tanácskozások megtartását meghatározza, sürgős esetekben jogositva van, az ellenőr hozzájárulásával és a választmány előtt utólag teendő okadatolás mellett 20 frt erejéig szóló utalványt kiszolgáltatni; végre az egyesületet a hatóság és magánszemélyek előtt képviseli.

14. §. Az alelnökök kötelesek az elnököt az egyesületi ügyekben támogatni s szükség esetében azt saját felelősség mellett helyettesíteni. Az ügyek vezetésében havonként váltják fel egymást.

15. §. A titkár köteles az egyesület levelezését és könyveit vezetni, a hivatalos ügyiratokat és jegyzőkönyveket fogalmazni s mindezeket ő is aláírja.

16. §. A pénztárnok átveszi a beküldött pénzeket, kifizeti az elnök s egyik ellenőr által aláírt utalványokat, szabályszerű pénztárkönyvet vezet, és köteles a pénztár állását az elnök s ellenőr kívánatára kimutatni.

A fel nem használt pénzeket havonként — a választmány határozata szerint — vagy kamatozó állampapírokban, vagy pedig valamely pesti, engedélyezett pénzintézetben lehetőleg gyümölcsözően elhelyezi s egyáltalán felelős a pénztárért. Akadályoztatása esetében köteles a pénztárnok a választmányt idejekorán erről értesíteni, mely utóbbi saját kebeléből választ helyette.

17. §. Az ellenőrök kötelesek a pénztár s a könyvelés felett pontosan őrködni. A pénztárnokkal egyetemben az évi járulékok pontos befizetéséről gondoskodnak, minden az elnök által aláírt számadást és utalványt aláírják, és ellenőrzik a pénzbeszedőt. A működésben havonként váltják fel egymást.

18. §. A központi választmány havonként egy, sürgős esetekben pedig több ülést is tart. 5 választmányi tag írásilag okadatolt követelése folytán, köteles az elnök 3 nap alatt választmányi ülést egybehívni. Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább is 6 választmányi tag jelenléte szükséges.

A központi választmány azon kérdések felett határoz, melyek a 22. §. szerint, a közgyűlésnek fentartva nincsenek. Továbbá őrködi az alapszabályok pontos megtartása felett, kidolgozza a házügy menetrendjét, utasításokat ad a vidéki választmányi tagoknak, a tagok felvétele s kitörülése, valamint a fizetett hivatalnok s szolga alkalmazása felett határoz, érdemes egyéneket, tiszteletbeli tagoknak megválasztása végett, a közgyűlésnek ajánlatba hoz, hivatalnokokat felelősségre vonhat, jelentéseket, javaslatokat, panaszokat elfogad, felhatalmaz utalványok kiszolgáltatására és egyesületi szükségek megszerzésére, kölcsönöket — a 7. §. e) pontja szerint — engedélyezhet, az egyesületi pénzek elhelyezése felett határoz, meghatározza a közgyűlés elé terjesztendőket és minden a magyar izraelita tanítók paedagogiai továbbművelése végett javaslatot és ezt előmozdító czélszerű eszközt tanácskozás alá vesz.

19. §. A fővároson kívül lakó választmányi tagoknak az egyesület által kiadandó nevelészetű dolgozatokat tágabb körökben ajánlaniok, a kerületükben lakó egyesületi tagok támogatás végett benyújtandó folyamod-

ványaikat véleményezniök és általában az egylet anyagi s erkölcsi érdekeit előmozdítaniok kell. Minden vidéki választmányi tagnak térfoglalat és fekvés szerint 1—3 megye jelöltetik ki hatáskörül. A kerületében lakó egyleti tagok névjegyzékét megkapván, azon kell lennie, hogy azok járulékait az egyleti pénztárba pontosan befizessék. Iparkodnia kell továbbá rendes, alapító s pártoló tagokat az egylet részére szerezni. A vidéki választmányi tagoknak jogában áll, tiszteletbeli tagokat javaslatba hozni. Fontos alkalmaknál a vidéki választmányi tagok is meghivandók a tanácskozásokhoz, valamint viszont nekik kötelességökben áll, a központi választmánynak, az egyletet érdeklő minden fontos eseményről jelentést tenni.

(Folytatás következik.)

Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek: Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós; Steier Izidor, L.-Szt.-Miklós; Fischer József, Győr; Schön Bernát, Győr; Baumgarten Samu, Győr; Bullati Dávid, Győr; Krämer Nátán, Győr; Pfeifer Mór, Győr; Szógyi Vilmos, Győr; Spitzer József, Baja.

Tagdíjakat fizettek:

Rendes tagok: Vogelhut Dávid, L.-Szt.-Miklós 2 frtot; Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós 2 frtot; Steier Izidor, L.-Szt.-Miklós 2 frtot; Boronkai Károly, N.-Kanizsa 2 frtot; Eichberg Adolf, N.-Kanizsa 2 frtot; Klein Mór, N.-Kanizsa 2 frtot; Kellert Lajos, N.-Kanizsa 2 frtot; Bún Samu, N.-Kanizsa 2 frtot; Krausz József, N.-Kanizsa 2 frtot; Witt Fülöp, N.-Kanizsa 2 frtot; Goldschmid Dávid, N.-Kanizsa 2 frtot; Löwenbach Josefa, k. a. N.-Kanizsa 2 frtot; Fischer József, Győr 1 frtot; Schön Bernát, Győr 1 frtot; Baumgarten Samu, Győr 1 frtot; Bullati Dávid, Győr 1 frtot; Krämer Nátán, Győr 1 frtot; Pfeifer Mór, Győr 1 frtot; Szógyi Vilmos, Győr 1 frtot; Scheer Bernát, Baja 2 frtot; Heitler Jakab, Baja 2 frtot; Lichtenstern Israel, Baja 2 frtot; Spitzer Josef, Baja 2 frtot; Basó Vilmos, Baja 2 frtot; Pollák Chaüm, Budapest 2 frtot; Fleisch Miksa, Budapest 2 frtot. Első számunkban Weisz Lipótot nyugtáztuk Wicks Lipót helyett, mit ezennel helyreigazitunk.

VEGYESEK.

A mai számban kezdjük az 1875, évi közgyűlésen megalkotott és csak a napokban szentesített alapszabályaink közlését.

— Köztudomásu dolog, hogy vannak községek, melyek oly módon vélik a tanítók végleges alkalmaztatását kikerülni, illetőleg a törvényt kijátszani, hogy a 3 próbaév lefolyása előtt formasierüleg a tanítóknak fölmondanak, de ismét ujolag szerződtek egy, két, vagy három évre. Vannak azután tanítók, kik a községek ily galád eljárását el nem türhetvén, ott hagyják legjobb állomásaikat, más helyet keresnek, a hol ez a játék előről kezdődik. Számos ily esetről értesültünk és rendesen hozzánk fordulnak tanácsért, többnyire hozzátévén, hogy a világért se érintsük szerencsétlen ügyüket a lapban, ne hogy a kisvárosi zsarnokok még jobban hágyjanak nyakukra. Mi, a legilletékesebb helyen vett információk után, mind azoknak kiket illet, a következőket mondhatjuk tájékozásul. A ki több mint három évig egy községben működik, akár újra szerződtek, akár hallgatólag állomásán meghagyatott, mind azon jogokat igényelheti, melyek a definitivumból származnak. Az autonom orthodox hitközségekben pedig, melyek

statumaikban mindenben az országos törvényt döntőnek elismerik. ezen törvény pedig provisoriumot nem ismervén. községeikhez való viszonyukat csak is az országos törvény értelmében kell tekinteniök és szükség esetében csak is az országos törvényhez tartásuk magukat. Nézetünk szerint tehát, igen eszélyes volna, ha az illető tanítók községeik bogarait respektálván, annyiszor szerződnének ugyan azon községgel, a hányszor ennek kedve tartja. azon tudatban lévén, hogy ha egyszer három évnél tovább működtek ugyanazon községben, a definitivumot is megszerezték, és azon jogokat követelhetik, melyek ebből reájuk háromolhatnak.

— Jövő számunkban megkezdjük a tanítói pályázatokat közölni, amint azok a lapokban és kiváltképen a „Lloyd“ hátán megjelennek. Talán érdekes statistikai adatokat fognak nyújthatni a törvényhozásnak, vagy egy jövő congressusnak, ha ezek valamikor a zsidóiskolaügy rendezésével fognak foglalkozni. Egyelőre csak egynehány csodabogarat akarunk bemutatni, melyek a „pályázatok“ közt föltűnnek. Első helyen tündököl itten a kassai hires felsőmagyarországi izr. hitközség. Egy tanítót keres nyilvános iskolájához 500 frt évi fizetéssel, ki egy „szeretetreméltó gyermek“ neveléseért 12 frtnyi külön havifizetést is huz. Valljon ki ember fia lehet az, kit a hitközségi előjáróság hivatalosan „szeretetreméltónak“ elnevez? Mi történik majd az alkalmazandó tanítóval, ha az a fiut épen nem fogja szeretetreméltónak találni? Részünkről a kassai hitközség ilyen eljárását igenis gyermekesnek, de szeretetreméltónak épen nem találhatjuk.

A zalaegerszegi, babócsai, komlósi hitközségek sakter-tanítókat keresnek. Hol képeztetnek ilyen tanítók. mi nem tudjuk, de azt tudjuk, hogy a Bach-kormány eltiltotta saktorokat tanítókul alkalmazni; ajánljuk egyébiránt a nevezett iskolákat az illető kir. tanfelügyelők becses figyelmébe.

— A székesfehérvári izr. anyahitközség előjárósága felekezeti iskoláját két év előtt föloszlatta, az ottani orthodox község pedig az övét föntartotta. Ezen iskola most legjobb karban van és szép virágzásnak indult, miután a haladópártbeliek is oda küldik gyermekeiket. Így intézi el a haladópárt az orthodoxok ügyeit szerencsésen nemesak ezen a téren, hanem sok másban is.

— Tér- és alaktan elemi és népiskolák számára, mától fogva a szerzőnél (Pollák K. főv. tanító V. ker. alkotmány utca 5. szám alatt Budapest) kapható és minden könyvtáros által megrendelhető. Közvetlen megrendelések szokásos árelengedésben részesülnek.

— A billetti választó kerület érdemessé tette magát a hazai népiscolaügy körül, midőn a főváros egyik jeles tanfőnökét a népiskolák és néptanítók leghübb barátját, Röser Miklós iskolai igazgatót országgyűlési képviselőnek megválasztotta. Fogadja a nagyratisztelt hazafi legőszintébb szerencsekívánatainkat.

— A szerkesztői bizottság tisztelt tagjait tisztelettel fölkérem sziveskedjenek minden hó **elseje után következő szombaton este 7 órakor** a lap körül netalán szükséges intézkedések végett az egylet szokott gyűléshelyén megjelenni. A szerkesztőség.

Szerkesztői posta.

Izr. tanítói testület B . . . Híreket az ottani iskolaviszonyokról örömet fogadnánk. — W. G. K . . . Közreműködését nagyon óhajtánók. — W. S. D. Sz Igéretét — ha aprónként is — váltsa be.